

هشدار برای قدم‌های کورکورانه در تاریکی

رضا حسینی، کارگردان تئاتر «کشتن مرغ دریایی»، در آخرین اثرش از عشق بدون شناخت نسل جوان به هنر بازیگری می‌گوید

رضا حسینی، کارگردان تئاتر

دغدغه‌های فکری من نزدیک بود. سعی کردم در حوزه هنرهای تئاتر و سینما، هشدارهایم را برای نسل جوان بانمایشنامه «کشتن مرغ دریایی» بیان کنم.

● **چقدر به متن چخوف وفادار بودید؟** آیا «کشتن مرغ دریایی» را می‌توان اقباسی از این نویسنده روسی دانست؟

اثر اقتباسی از یک دوره به دوره دیگری یا از فرهنگی به فرهنگ دیگری منتقل می‌شودو تغییراتی در محتوای آن صورت می‌گیرد. در دوره‌ای باید دید گاه‌چنان بین متفاوتی نسبت به دوره قبل از آن داشته باشیم؛ چون موضوعی که شاید در دوره‌ای ارزش باشد، در دوره دیگری به ضد ارزش تبدیل می‌شود. در این صورت من در «کشتن مرغ دریایی» اقتباس کردم و محتوای «مرغ دریایی» را با شرایط جدید جامعه و کشور و شهر خودم تطبیق دادم. در واقع در اقتباس، پلی زده می‌شود تا ما به نیازهای امروزمان پاسخ دهیم. در «کشتن مرغ دریایی» هم حرفی زده‌می‌شود که دغدغه امروزپاسخ به نیازنسل جوان مادر هنری به نام تئاتر است. همچنین متن چخوف در خارج از جغرافیای روسیه بروز می‌کند ما سعی کردیم آن را در ایران، معاصر سازی کنیم. شاید حتی اتفاقاتی که در

نمایش مقابل دیدگاه تماشاگر نمی‌دهد، در اجرای «کشتن مرغ دریایی» مقابل چشم تماشاگران است، مانند زمانی که نینا صاحب بچه‌می‌شود. یعنی هر چیزی بنا به معیارهای امروز تغییر پیدا می‌کند، چون درام ضرورت زمان و مکان آن را ایجاد می‌کند و ما از زمان روسیه به سال ۱۴۰۱ ایران و اکنون مشاهد رسیدیم.

● **به نظر شما «مرغ دریایی» چه ویژگی‌هایی دارد که می‌توان دغدغه‌های امروز بازیگری در هنر**

تئاتر و سینما را در آن دید؟

«مرغ دریایی» قصه زندگی دختری به نام نیناست که در کنار یک دریاچه باشکوه زندگی می‌کند و همواره در رویایی بازی در تئاتر به سر می‌برد. نینا هنر را همچون شاهراه درخشانی به سوی جلال و شکوه و شوکت می‌بیند، هر چند زندگی هنری و قدم گذاشتن در راه تئاتر و بازیگری، موانع بسیاری را بر سر راهش می‌گذارد. مردی را که دوست دارد، ترکش می‌کند. فرزندش می‌میرد، چندین سال در نمایش‌هایی در تماشاخانه‌های درجه ۳ و ۴ کار می‌کندو دست آخر هم به موفقیت چندان نمی‌رسد.

این همان موضوعی بود که من به دنبالش بودم. زندگی یک دختر که عاشق هنر بازیگری است؛ همان چیزی که نسل جوان مادر گریش هستند و حاضرند پول‌های هنگفتی برای آن بدهند، مهاجرت کنند تا در سراب‌هایی که در پایتخت برایشان ساخته شده‌است، به عرصه‌های تئاتر و سینما راه پیدا کنند. شخصیت نینا در «مرغ دریایی» بیانگر آن چیزی بود که می‌توانستم در نمایش خودم مطرح کنم و شاید بستری بهتر از تئاتر برای بیانش پیدا نکردم.

● **تمثیل زیبایی در تئاتر شما وجود دارد که هنرجویان جویای**

نام بازیگری را به مرغ دریایی تشبیه کرده‌است. این تشبیه در خود نمایشنامه چخوف‌است، دختری مثل مرغ دریایی، دریاچه را دوست دارد و مانند این پرند، آزاد و خوشبخت است. تعبیر زیبایی برای نینایی است که ما در نمایش داریم. نینا در تئاتر ما تکثیر می‌شود در نیناهایی که در تمام نقاط ایران حضور دارند و عاشق بازیگری هستند. اما آن‌ها باید بدانند کسانای چون تریگورین سر راهشان کمین کرده‌اند و

ممکن است آن‌ها را نابود کنند.

● **شما جدا از اقتباس یا به عبارتی برداشت آزادی که از «مرغ دریایی» داشتید، از تک‌گویی‌های یک نویسنده بومی استفاده کرده‌اید که تاحدودی فضای نمایش را به دغدغه‌های شما نزدیک می‌کرد؟**

تک‌گویی‌ها بر روی مخاطب تأثیر حسی می‌گذارد و استفاده بیشتر از آن‌ها در اجرا مد نظر من بود، چون معتقدم تک‌گویی‌ها با موسیقی و بایک طراحی میزانشن خوب، می‌توانند دغدغه‌هایم را بهتر به مخاطب منتقل کنند؛ به همین دلیل برای این تک‌گویی‌ها اهمیت قائل بودم. معتقدم درست و بجا نوشته شده است. این تک‌گویی که از زبان یکی از این مرغ‌های دریایی می‌گوید، چقدر زیباست: «ما در یک پلانیوی کوچک تمرین می‌کنیم. ما آدم‌های بزرگی را دعوت می‌کنیم تا همراه ما باشند. شکسپیر، سوفکل، میلر و آدم‌ها میهمان روح‌وروان ما هستند. در سباهی‌ان پلاتوهای کوچک، ما قرار است نور بتایانیم به زندگی آدم‌های خسته، درد کشیده و زخمی و من بازیگری هستم که ترجمه می‌کنم حرف‌های آن را برای شما. سخت است. اما من این سختی را دوست دارم. هم نشینی با آدم‌های بزرگ، عرق ریختن می‌خواهد.»

● **به دلیل افزایش هنرجویان تئاتر و کمبود استاد، آموزشگاه‌ها از مدرسان کارنابلد و سطح پایین استفاده می‌کنند و در نهایت می‌بینیم هنرجویانی که آموزش صحیح نمی‌بینند، نمی‌توانند در این عرصه موفق بشوند و در جامعه سرخورده می‌شوند. به نظر شما دلیلش چیست؟** موافقم؛ چون تئاتر به هنر انسان ساز معروف است. اما متأسفانه این هنر فرهنگ ساز که رسالت اصلی‌اش، تعالی جامعه‌است. این روزها از هویت اصلی خودش فاصله گرفته است. نگاه‌مادی و غیر تخصصی، عرصه تئاتر را به‌بازاری برای سوداگری مبدل کرده‌است. وقتی که یک پدیده درچار مشکلات و آسیب و آفت می‌شود، تمام شاخصه‌هایش دچار

مشکل شود. نتیجه‌اش راه‌می‌بینیم که یک نوع بی‌فرهنگی مدرن در حال ریشه دواندن است. متأسفانه آموزش هنر هم به سمت دنیای مادی جهت پیدا کرده‌و این‌آفت، دانشگاه‌ها را هم دربر گرفته‌است. در واقع هنرجویان، آموزشگاه‌ها و دانشجویان، دانشگاه را عرصه علم، اندیشه و جایگاهی برای سازندگی خودشان نمی‌دانند، بلکه آن‌ها بیشتر اسیر حواسی و جشنواره‌ها و ظواهر عرصه بازیگری هستند. بنابیان آموزش بازیگری هم بیشتر به سمت جنبه مادی کار ترغیب شده‌اند تا توجه فرهنگی‌اش، بنابر این از این دانشگاه‌ها سیستم آموزشی نمی‌توانیم توقع داشته باشیم که چهره‌هایی فاخر و نابغه را تربیت کنند؛ چون آن‌ها بیشتر دغدغه تأمین هزینه‌های مالی خود دارند.

● **فشار اقتصادی جامعه می‌تواند دلیلی بر وجود چنین وضعیتی در عرصه هنر باشد؟**

بی‌تردید شرایط اقتصادی بر فرهنگ هم‌تحمیل شده‌است و شما آن فراغ‌بال و آرامش روانی که بخواهد دانشجویان را در عرصه پژوهش و اندیشه‌ورزی به کار بگیرد، نمی‌بینید. در نتیجه آموزش تئاتر دچار آسیب جدی می‌شود که متأسفانه از بین رفتن هویت و فاصله گرفتن از رسالت اصلی تئاتر را در بر خواهد داشت. تئاتر، هنر تفکر بر انگیزی است که پرسش مطرح می‌کند و بعد به پاسخ آن می‌انداشد. تئاتر دنیای اندیشه‌ورزی است و نقطه مقابل دنیای مادیات. اما پول و مادیات به تمام دنیای ذهنی ما جنگ انداخته‌است و متأسفانه این موضوع خودش را به فضا‌های دانشگاهی و آموزشگاهی مامم‌تحمیل کرده است. ما این روزها کمتر شاهد نمایش‌های پرمفهوم و با اندیشه هستیم و نمایش‌هایی که اندیشه و تفکر و فرهنگ سازی و تعالی جامعه محور اصلی‌شان است. در عرصه فروش و اقتصاد دچار شکست می‌شوند. اکنون تئاتر‌های سرگرم کننده و تجاری، رونق بیشتری پیدا کرده‌اند.

● **از حرف‌های شما می‌توان چنین تصور کرد که وضعیت کیفی تئاتر‌های روی صحنه، ناشی از آموزش بی‌کیفیت هنرجویان است. آیا راهکاری برای به وجود آمدن فضاهای آموزشی مناسب وجود دارد؟**

ما اگر بخواهیم فضای خوب آموزشی برسیم، باید اندیشه‌ها و نوع نگاه و تفکرمان را تغییر بدیم. این تغییرات هم مستلزم شرایطی است که به نظر الان فراهم نیست. با توجه به شرایط الان جامعه باید چشم‌اندازی برای خودمان تعریف بکنیم چون اگر چشم‌اندازی نداشته باشیم، در وضعیت موجود خواهیم ماند. باید بدانیسم‌سیری که داریم طی می‌کنیم، به کدام سویی رود تا بر اساس آن حرکت کنیم. اگر به این سمت نرویم، انگار داریم در دیواره‌ای حرکت می‌کنیم. باید بدانیم تئاتر یک کار کرد اجتماعی دارد. باید برای حوزه‌های فرهنگی اولویت‌قائل باشیم تا مشکل‌انش تئاتری مانع‌شود. گرنا تمام شده‌و زمان آن رسیده‌است که بنشینیم و برنامه‌ریزی بکنیم و چشم‌اندازی اصولی برای آموزش تئاتر طراحی کنیم تا به راهبرد درستی برسیم.

سید جواد اشکذری- شکبیا افخمی راد

رضا حسینی، کارگردان شناخته‌شده مشه‌دی تئاتر کشور است که چهار دهه گذشته، آثار بی‌شماری را روی صحنه برده‌است. این هنرمند پرکار و سخت‌کوش که کارگردانی بیش از ۹۰ اثر را در کارنامه‌دارد. در اولین سال قرن جدید، محتوای آخرین اثر خویش را به عطوفه بدغدغ‌هاین روزهای اصحاب دلسوز و فهیم فرهنگ و هنر کرده‌است. او در تئاتر «کشتن مرغ دریایی» که این روزها در تماشاخانه اشراق توجه مخاطبان مشه‌دی را به خود جلب کرده است، به رویاها و دغدغه‌های نسل علاقه‌مند به بازیگری تئاتر و سینما می‌پردازد، جوانانی که با آرزوهای بسیاری پایه‌این میدان می‌گذارند ولی متأسفانه به دلایل مختلف مانند نبود آموزش صحیح، نداشتن نگاه حرفه‌ای و شغلی خانواده‌ها به هنر، نبود زیرساخت‌های مناسب برای ورود به عرصه‌های هنری و... نمی‌توانند به اهداف خود برسند. هر سال هزاران دانشجوی از دانشگاه‌ها و هنرجو از آموزشگاه‌های بازیگری فارغ‌التحصیل می‌شوند اما شاید کمتر از ۲۰ نفر از آن‌ها، به صورت حرفه‌ای جذب این هنر شوند. جلوگیری از هدر رفتن انرژی نوجوانان و جوانان در این عرصه، باید بیشتر از گذشته در برنامه‌ریزی‌های مدیران فرهنگی و هنری استان قرار بگیرد.

در این گپ و گفت که پیش‌روی شماست، به تئاتر «کشتن مرغ دریایی» و دغدغه‌های او پرداخته‌ایم.

● **شما بعد از کارگردانی آثاری به‌شمار در زمینه‌های مختلف، امسال به تولید اثری درباره ورود و علاقه جوانان به عرصه بازیگری و مشکلات آن‌ها رسیدید، منشأ این دغدغه چیست؟** تئاتر از دوران نوجوانی و جوانی دغدغه من بوده و همواره ذهنم را به خودش مشغول کرده است. به‌طوری که بسیاری از موقعیت‌های اجتماعی ام را به خاطر آن‌رها کردم. من سال‌ها در این هنر معلمی کردم و می‌دانم که قشر جوان چقدر علاقه‌مند به بازیگری‌اند، چه در عرصه تئاتر چه در عرصه سینما. همواره هم این موضوع بر ایدم دغدغه بوده‌است. اما چرا الان به سر‌اغش رفتم؟ چون این موضوع مهم در حال حاضر در شکل و چنیه‌های گوناگونی بروز می‌کند که با دوران ما متفاوت است. متأسفانه شکل‌های فریبندو گول‌زننده‌ای به‌خودش گرفته‌است که آنچه در ظاهر آن می‌بینیم، در باطنش وجود ندارد، به‌ویژه در دهه اخیر و سال‌هایی که مادر آن زندگی می‌کنیم، هنر بازیگری دچار تحولات عظیمی شده و در مسیری قرار گرفته‌است که کنترل‌ناپذیر به نظر می‌رسد. همچنین موجی از نگاه جوانان به این هنر-چه مثبت و چه منفی- به‌راه افتاده‌است، جوانانی که می‌خواهند به‌طریقی تبدیل به چهره معروفی شوند و از طرفی نگاه‌های حریصی دندان تیز کرده‌اند تا آن‌را اهداف هجمه‌خویشان قرار دهند، بنابراین برای انگیزه‌ای‌شد که با هنری چون تئاتر، این دغدغه‌ها را بیان کنم.

● **روسیه‌ی ده «مرغ دریایی»؟**

چون این اثر جاودانه آنتوان چخوف به

اخبار هنری مشهد

رونمایی وزیر فرهنگ از اثر جدید سعید تشکری

نمایشنامه «ایلغاز»، نوشته مرحوم سعید تشکری، با حضور وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی رونمایی شد. در این مراسم، نمایشنامه «ایلغاز»، رمانی از فاطمه طوسی و فصلنامه علمی پژوهشی معارف اهل بیت (ع)، نشر به‌الکترونیک، خانه خورشید، با موضوع خانواده و سبک زندگی و نقش علمی مطالعات امام رضا (ع)، از جدیدترین تولیدات بنیاد بین‌المللی امام رضا (ع) در حوزه نشر، با حضور دکتر اسماعیلی در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی رونمایی شد.

هوشنگ جاوید در شورای سیاست‌گذاری جشنواره موسیقی نواحی

هوشنگ جاوید از هنرمندان شناخته‌شده است که سال‌ها برای موسیقی نواحی خراسان تلاش کرده و زحمت بسیار کشیده‌است. او به تازگی طی حکمی از سوی محمود سالاری، معاون امور هنری و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، عضو شورای سیاست‌گذاری پانزدهمین جشنواره

موسیقی نواحی ایران شد. این پژوهشگر موسیقی نواحی و آیینی ایران، از شاگردان سید ابوالقاسم انجوی شیرازی، بنیان‌گذار مکتب مرکز فرهنگ مردم ایران در صداوسیما بود و از پژوهشگران موسیقی نواحی ایران است که پژوهش‌های بسیاری در زمینه موسیقی نواحی انجام داده و جشنواره‌های مختلف موسیقی نواحی و آیینی را بنیان گذاشته‌است.

موفقیت «سپیده‌دم» در اسپانیا

آرمین رحیمی نژاد از فیلم‌سازان جوان مشه‌دی است که سابقه فعالیت در آثار تئاتری در مشهد را دارد. او به تازگی فیلم کوتاه «سپیده‌دم» را در تهران ساخته‌است که برنده جایزه سالانه بهترین فیلم نامه کوتاه از جشنواره بین‌المللی FICIMAD مادرید اسپانیا شده‌است. در این فیلم، رها رهبری و عرفان رحیمی نقش می‌آفرینند.

درخشش «تاتوره» در آمریکا و هند

پویا ریحانی از بازیگران تئاتر مشه‌د است که در عرصه فیلم سازی نیز دستی بر آتش دارد. او که در این عرصه تجربه ساخت چند فیلم کوتاه موفق را داشته، به تازگی فیلم کوتاه «تاتوره» را تولید کرده‌است. «تاتوره»، یک درام اجتماعی درباره کرامت خانواده‌است. این فیلم در جشنواره اکولید آمریکایزه شایستگی، تندیس جشنواره و لوح افتخار را کسب کرد و همچنین در جشنواره درخت حکمت WTIF هندوستان که تنها نماینده ایران بود، جایزه فیلم برگزیده از نگاه مردمی و هیئت داوران، همچنین جایزه کارگردانی اول همراه با لوح تقدیر، گواهی نامه و تندیس جشنواره را از آن خود کرد.

از بازیگری در مشه‌د تا نویسندگی در تلویزیون

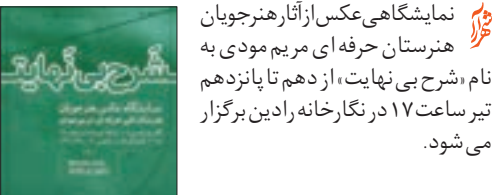
یزدان کاظمی از جوانان هنرمند تئاتر و تلویزیون مشه‌د است که فعالیت تئاتری‌اش را با تئاتر دانش‌آموزی در مدارس زیر نظر جواد رحیم‌راد شروع کرد. او با رها به عنوان بازیگر در جشنواره‌های دانش‌آموزی درخشید. کاظمی بعد هنر‌نمایی در چند تئاتر و سریال در مشه‌د به تهران مهاجرت کرد. او در پایتخت در چند مجموعه تلویزیونی از جمله «محرمانه» نقش آفرید. هنرمند تئاتر و تلویزیون مشه‌د که در عرصه نویسندگی نیز تجربیاتی داشته‌است، اکنون به عنوان یکی از نویسندگان سریال «مستوران» فعالیت می‌کند که این روزها از شبکه یک پخش می‌شود.

بازی در «کلوخ» بعد از «دراکولا» و «خندوانه»

حامد وکیل بازیگر تئاتر که سال‌ها آثار بسیاری بر روی صحنه نمایش مشه‌د برده‌است، بعد از ایفای نقش در سریال شبکه خانگی «دراکولا»، سریال «بی‌خانمان» و اجرا در برنامه «خندوانه»، به تازگی به گروه بازیگران فیلم سینمایی «کلوخ» پیوسته‌است. «کلوخ» که نخستین تجربه بلند سینمایی‌یاسر نیک‌خواه آزاد است، به‌زودی از پلت‌فرم‌های نمایش خانگی پخش خواهد شد.

برگزاری «شرح بی‌نهایت» در «رادین»

شهر

۴شنبه
۱۸ خرداد ۱۴۰۴
شماره ۳۴۱

۱۵

فرهنگ و هنر